

DADES CATALOGRÀFIQUES

Autoria	Desconeguda
Lloc de producció	València
Lloc de procedència	Espanya
Títol/nom de l'objecte	ISIS
Data	1967
Mesures	39 x 20,5 x 9,5 cm
Materials/tècnica	Ventall plegable 8+2
Varetatge:	Fusta de fruiter
País:	Cotó
Núm. inventari	650
Ubicació en el museu	1ª planta

DESCRIPCIÓ

Palmito plegable amb varetatge (12+2) de fusta de fruiter lacat en blanc i calat, país de cotó pintat amb una representació de la deessa egípcia Isis. El ventall de 1967 està dedicat a la compositora valenciana Matilde Salvador (1918-2007) per la pintora Ángeles Ballester, integrant del Grup dels Set junt amb Vicente Castellano, Juan Genovés, Vicente Gómez, Ricardo Hueso, Llorens Riera i Joaquín Michavila. Isis és una deessa egípcia, germana i esposa d'Osiris. Isis és representada com una dona amb un tron al seu cap. Isis apareix esmentada per primera vegada en escrits que daten de 2.300 a. C. en la V dinastia de l'Imperi Antic. Entre altres atributs, Isis és coneguda també com "la mare divina" per la seua qualitat protectora i maternal mostrada amb el seu fill Horus.

RELECTURA

Tema relacionat

Estereotips de gènere: públic/domèstic

Estereotips de gènere: subjecte de la història/Al·legoria

Relectura

És complicat resumir el paper que va tindre la dona en l'Antic Egipte, ja que aquest període és extens en el temps i abasta aproximadament des del 4000 a. C. fins a l'any 30 a. C. quan Egipte va passar a formar part de l'Imperi Romà. Nombrosos són els estudis que situen la dona egípcia en una posició privilegiada respecte a la dona de l'antiguitat clàssica o medieval. Des que Heròdot d'Halicarnàs al·ludira la dona egípcia per primera vegada, i François Champollion aprofundira en el paper que va tindre en la societat, els estudis han anat acostant-se a temes que permeten tindre una visió molt més àmplia.

En l'extens estudi *Señoras y esclavas. El papel de la mujer en la historia social del Egipto antiguo*, de José Carlos Castañeda, l'autor aprofundeix sobre el paper que va tindre la dona egípcia en la vida quotidiana, i arriba a la conclusió que malgrat tindre igualtat jurídica i social respecte a l'home, amb les mateixes obligacions i responsabilitats, va existir una certa diferenciació de gènere que la col·loquen en una posició subordinada enfront de l'home, tant en l'esfera pública com en la política, a més d'haver de complir amb les obligacions de mare i senyora de la casa.

Les dones egípcies van participar com un ens actiu en la societat formant part dels processos socials, econòmics i polítics. Els estudis de les fonts reflecteixen que la dona casada disposava d'independència, amb béns propis,

l'herència es dividia a parts iguals a la dels homes i se'ls assignava el mateix sou, per la qual cosa la dona tenia la mateixa posició jurídica. Quant a funció pública, la dona no figura com a testimoni en cap acte, tan sols en algunes funcions sacerdotals.

En l'àmbit dinàstic, la dona podia ser regent del rei i transmetre mancament un hereu home el dret sobirà, la qual cosa reflecteix que, si bé la dona estava posicionada en igualtat de drets, no es posicionava en igualtat davant la societat, ja que la dona era la *nebt pet*, la senyora de la casa.

En l'Imperi Antic (2686–2181 a. C.) el concubinat només el practicava el rei; els matrimonis eren monògams i conjugals i es constituïen per afecte i interès. Durant la formació de llinatges de la dinastia V la dona perd la seua independència en estar lligada al grup familiar. Les relacions conjugals passaran de la monogàmia a la poligàmia i la dona passarà de *ser nebt pet* a dona del seu marit, i aquest s'envoltarà de dones sense cap mena de compromís jurídic.

Durant la dinastia VI la situació va empitjorar i la dona perd els seus drets i passa a estar sota la tutela del seu pare, marit, fill o tutor, mentre que en l'Imperi Nou (1550–1069 a. C.) la monarquia centralitzada es reconstitueix i la dona recobra la seua independència.

L'art ens permet conèixer més de prop el paper que va tindre la dona en l'Antic Egipte. Les fonts escrites són escasses i els egiptòlegs han recorregut amb freqüència a l'estudi de les obres plàstiques arribant a la conclusió que l'art egipci va ser, abans de res, una manifestació de l'experiència religiosa que va suposar la vida per als habitants de la Vall del Nil.

L'estudi de les pintures i els textos en les tombes és insuficient per a generalitzar sobre la importància que se li va donar a la dona en aquestes manifestacions ja que aquestes estan lligades a les dones de l'alta societat. Les representacions de dones es distingien de l'home pel groc pàl·lid de la seua pell i aquestes es representaven joves i esveltes, independentment de l'edat de la seua defunció.

Les figures masculines i femenines se situaven jeràrquicament segons el seu gènere. Quan tots dos apareixen junts en estàtues i deixants, l'home ocupa la posició principal i la dona queda subordinada. Quan la representació està en la mateixa línia, la dona s'asseu a l'esquerra de l'home en una posició menys privilegiada.

Els textos literaris també són un clar exemple de què es tracta de documents fets per homes i per a homes. Els anomenats 'Ensenyaments' són la principal font per a conèixer quin ha de ser el comportament social en general. Són textos educatius i classifiquen la dona en mares, esposes, vídues, dones exògenes a l'entorn familiar i serventes.

És cert que les dones de l'Antic Egipte van tindre millor posició i van estar més ben valorades en comparació amb les dones d'altres cultures, però també van patir desigualtats pel seu gènere. El paper de la dona quedava subordinat al de l'home. Va tindre major independència segons la dinastia, però en totes elles, va ser la senyora de la casa. En les representacions plàstiques que més les afavoreixen estan posicionades com un objecte accessori de l'home i en els textos literaris apareix com a dona fatal, paper que ha acompanyat a les dones al llarg de la història.

BIBLIOGRAFIA

ALBALAT, D. "La mujer en el Antiguo Egipto", *Fòrum i Recerca*, nº. 13, 2008, p. 275-282. Castelló de la Plana: Universitat Jaume I.

BENDALA, B. y LÓPEZ GRANDE, M.J. *Arte egipcio y del Próximo Oriente*. Madrid: Historia 16, 1996.

CASTAÑEDA REYES, J.C. *Señoras y esclavas. El papel de la mujer en la historia social del Egipto antiguo*. México DF: El Colegio de México, Centro de Estudios de Asia y África, 2008.

FERNÁNDEZ SÁNCHEZ, M. *Un mundo de abanicos. Catálogo ilustrado de la colección del MUPA*. Aldaia: Ayuntamiento de Aldaia, 2019.

ORRIOLS LLONCH, M. "Mujer ideal, mujer infractora. La transgresión femenina en el antiguo Egipto", *Lectora. Revista de Dones i Textualitat*, nº 18, 2012, pp. 17-40. Universitat Autònoma de Barcelona, 2012.

Itineraris
Museals en
Clau de Gènere

Pàgina3